

Юрій Плаксюк,
Голова Державного комітету
телебачення і радіомовлення України

Тези виступу Голови Держкомтелерадіо Ю. О. Плаксюка на засіданні колегії з питання "Про підсумки роботи Державного комітету телебачення і радіомовлення України у 2010 році та основні завдання на 2011 рік"

Шановні члени колегії, запрошені гості, колеги!

Відповідно до плану роботи на нинішньому засіданні, яке традиційно вважається підсумковим, належить обговорити не лише результати діяльності Комітету за минулорічний період, узагальнити рішення, а й зрозуміти рівень готовності структурних підрозділів, системи в цілому й надалі вирішувати покладені на інформаційну галузь держави непрості завдання із формування у політично напруженому суспільстві розуміння тимчасовості нинішніх випробувань і ускладнень, терпимості, єдності зусиль на шляху до цивілізованого співіснування влади і народу.

Зрозуміло, що упродовж 35 хвилин непросто проаналізувати весь комплекс проблем телерадіомовлення, видавничої справи чи інформаційної сфери загалом, однак зосередитись на ключових питаннях реально. Тим більше, що всі наші здобутки і прорахунки зримо простежуються крізь призму попередніх засідань Колегії, які, в цілому, створюють узагальнену картину обраної стратегії — як Головою Комітету, підрозділами апарату, так і керівниками підприємств, установ, організацій сфери управління Комітету.

Варто наголосити, що закономірним і відчутним фактором впливу на нашу діяльність стали події, пов'язані зі зміною наприкінці лютого 2010 року всієї структури виконавчої влади України. Позначилось це, зокрема, на припиненні практики втручання політиків, вищих посадових осіб в організацію роботи Комітету, як центрального органу влади зі спеціальним статусом. Нові реалії відразу продиктували зрозумілий алгоритм переходу від популізму, політиканства, багатообіцяючих проєктів, непомірних фінансових запитів — до осмислених рішень. Адже ресурси розвитку були вичерпані, можливості стабілізації — втрачені, задекларовані плани — порушені. Саме цим і була викликана вимога оптимізувати діяльність Комітету, переглянути попередню практику та систему управління інформаційною сферою, відмовитись від дріб'язкового опікунства, натомість взяти на озброєння ефективність, ініціативність, професіоналізм. Першим тестом для Комітету на спроможність функціонувати в нових умовах стала участь у доопрацьованих раніше підготовлених законопроєктів та розроблених нових, на які також очікує суспільство.

На деяких із них хотів би акцентувати вашу увагу. Так, позитивним явищем став розгляд Верховною Радою України наприкінці року Концепції державної інформаційної політики. І хоча ймовірність предметної дискусії під час остаточного розгляду законопроєкту не виключена, сам факт схвалення депутатами основних принципів побудови Концепції засвідчує змістовність і актуальність більшості її положень.

Відродити видавничу галузь, поліграфічну промисловість покликаний інший законопроєкт, який тримає парламентський іспит на доцільність і життєздатність. Йдеться про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку випуску видавничої продукції на умовах державного замовлення. Переконали: коли ціна питання полягає у збереженні багатомісячних національних пріоритетів, одним з яких є українська книжка, вузьковідомчі інтереси мають поступитися місцем загальнонаціональним. На часі розгляд також не менш значимих законопроєктів — "Про захист професійної діяльності журналістів" та "Про роздержавлення державних та комунальних засобів інформації", які, безперечно, належить обговорювати і приймати, якщо не синхронно, то у логічній послідовності до контексту інших, уже схвалених, законопроєктів, зокрема, "Про доступ до публічної інформації" та "Про інформацію".

Саме ці документи покликані утвердити принципи саморегулювання медіапростору, конкретизувати завдання, посилити засади професійної діяльності журналістів, способи захисту їхніх законних прав, свобод, що, безперечно, відповідатиме нормам та вимогам законодавства Європейського Союзу та Ради Європи.

Цілеспрямовано і послідовно працює Комітет й над законопроєктом щодо впровадження системи суспільного телерадіомовлення, над практичною підготовкою поетапного переходу державних телерадіокомпаній до нових форм співпраці з владою, телерадіогалуззю, суспільством.

Далі Ю. О. Плаксюк зупинився на проблемах, які нині стоять перед телерадіоорганізаціями України, шляхах їх вирішення. Потрібно й надалі збільшувати відсоток соціальних програм, розвивати й удосконалювати започатковані НТКУ проєкти "Народна мудрість", "Запам'ятай", "Без кордонів", "Віра. Надія. Любов", "Ближче до народу", "Нашадки", "Телеакадемія". Юрій Олександрович зазначив, що необхідно ширше висвітлювати суспільно-політичне життя регіонів. У цьому плані заслуговує на увагу телевізійна програма "Слово регіонам", підготовку якої розпочато Першим національним. Своє слово мають сказати й обласні державні телерадіокомпанії. Позитивним у їхній діяльності є те, що більшість із них дотримуються рекомендацій Комітету щодо частки власного мовлення — не менше 30 відсотків від загального обсягу державного замовлення. Серед важливих проблем, окреслених Ю. О. Плаксюком, й така — призупинення скорочення каналів і мереж українського радіо.

З 1 лютого наказом Голови також було рекомендовано державним телерадіоорганізаціям позначати всі програми та

фільми, які виготовлені за бюджетні кошти, текстом: "Вироблено на державне замовлення".

Зважаючи на цілу низку щорічних важливих подій, їхню суспільну значимість, державним телерадіокомпаніям у 2011 році потрібно, як і раніше, продемонструвати неабияку організованість. Зокрема, у відзначенні пам'ятних дат, як-от: 15 років Конституції України, 20 — Незалежності України, 150 років від смерті та перепоховання на Чернечій горі Т. Шевченка, 1000-ліття Софії Київської, а також 25-річчя Чорнобильської катастрофи. Уже зараз ці заходи потребують особливого тематичного планування. Поряд з цими завданнями, наша увага і надалі має бути сконцентрована на висвітленні повсякденних соціальних питань і проблем, зокрема, впровадження Податкового кодексу, обговорення Пенсійної реформи, інших вразливих для населення тем і життєвих проблем, наголосив Ю. О. Плаксюк.

Наступний важливий напрям роботи Комітету, — зазначив він далі у своєму виступі, — створення сприятливих умов для забезпечення розвитку вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження. І хоча ми неодноразово аналізували больові точки галузі, намічали пріоритетні напрями розв'язання проблемних питань вітчизняного книговидання, приймали узгоджені рішення, записати в актив минулий рік аж ніяк не можемо. Орієнтація усієї попередньої регуляторної роботи Комітету лише на обмежені можливості державної цільової програми "Українська книга" призвела до поступового занепаду коліс стабільної роботи державних видавництв та поліграфічних комбінатів. Причому, чим більше коштів виділяла держава на потреби програми, тим інтенсивніше збільшувались фінансові витрати.

Складається враження, що у попереднього керівництва Комітету існував або якийсь особливий проєкт виведення галузі з боргової прірви, або культивувалося намагання перекласти відповідальність за її збитковість на "підступну" світову кризу. Інакше, як можна було спокійно транжирити час і кошти за наявності багатомільйонних боргів видавництв і друкарень із заробітної плати, коли кредиторська заборгованість, комунальні, майнові проблеми дамокловим мечем здійнялись над усім видавничо-поліграфічним комплексом Держкомтелерадіо?

Намагання полегшити долю державних видавництв шляхом злиття, приєднання чи їх ліквідації так і не знайшли підтримки у керівників і працівників цих видавництв. Більшість із них — це колективи з багаторічними здобутками і уславленою історією. Чи завжди ми пам'ятаємо, що 20 державних видавництв — це 20 храмів української книги, які й надалі мають жити і творити лише у державному статусі? Це моя принципова позиція. "Либідь", "Веселка", "Мистецтво", "Музична Україна", "Урожай", "Донбас", "Січ", "Таврія", "Етнос", "Дніпро", "Українська енциклопедія імені М. П. Бажана" — далеко не повний перелік видавництв, які ще десять років тому без особливої сторонньої допомоги могли цілком самостійно вирішувати долю української книги. За це вони заслужили не лише на повагу і розуміння держави, а й на справедливий з її боку захист від напівлегального ринку, від хибного ціноутворення, від "зрівнялівки" їхньої діяльності з алкогольним чи бензиновим бізнесом. Проблеми видавничої галузі у відсутності не лише грошей, а й зрозумілої і зацікавленої державної стратегії, як було переконливо сказано видавцями на минулій нараді в Комітеті.

Доброю підмогою книговидавничій галузі зокрема й інформаційній сфері загалом став прийнятий Верховною Радою Закон "Про посилення захисту майна редакцій засобів масової інформації, видавництв, книгарень, підприємств книгорозповсюдження, творчих спілок". Його актуальність і своєчасність важко переоцінити, оскільки завдяки закону було зупинено рейдерські атаки і на деякі державні видав-

ництва. Правда, поки тимчасово. Комітет зробить все можливе для завершення підготовки у березні договорів з видавцями України на випуск видань за програмою "Українська книга". Тільки завдяки сумлінню працівників кадрово посиленого книговидавничого підрозділу Комітету вдалося опрацювати майже 120 назв за чи не найменшу, за останні п'ять років, суму — 20 млн грн. А досягнуто цього шляхом скорочення витратної частини на видання кожної книги у середньому на 20—35%.

Чимало уваги впродовж року приділялося міжнародній виставковій діяльності, яку Комітет розглядає як ефективний засіб популяризації у світі духовних надбань українського народу. Нещодавно повернулася група українських видавців і фахівців Комітету з XVIII Мінської міжнародної книжкової виставки-ярмарку. Зважаючи на перші враження, на інформацію ЗМІ, українська книга була очікуваною. Тому прийняте нами рішення про участь у виставці виявилось правильним, досвід спілкування з провідними світовими видавництвами став корисним, як і участь у минулорічних виставках у Франкфурті, Москві, Варшаві. Окремо варто сказати про вересневий книжковий форум в Ашгабаті, де Україні було надано статус Почесного гостя. І з цією місією наша делегація упоралась успішно.

Одним словом, з одного боку, обсяг поставлених перед Комітетом завдань із забезпечення сталої динаміки розвитку книговидавничої галузі був чималим і потребував значної концентрації зусиль. З іншого — на жаль, далися взнаки внутрішні фактори стримування, серед яких найвідчутніша вада — меркантильні інтереси парламенту, особливо під час прийняття минулим керівництвом суб'єктивних рішень щодо планування програми "Українська книга".

Залюбові, що інформаційна сфера держави переживає нині непрості часи. Її залежність від суспільно-політичних, соціально-економічних процесів стала настільки відчутною, що одними закличками або задекларованими гаслами спрямовувати зусилля четвертої влади у бік задоволення потреб суспільства — справа безперспективна. Потрібні однакові для всіх правила гри, сприятливі умови, повага до тих, хто присвятив свою діяльність цій непростій справі. Проблеми державного телерадіомовлення я частково характеризував, а щодо друкованих ЗМІ, то тут потрібно виокремити одну закономірність: чим далі від столиці, від обласного центру, тим більший маємо інформаційний вакуум і безлад. Така собі "інформаційна Антарктида", яку з Києва складно розігріти і пожвавити, а на місцях — упорядкувати. Задекларований ще п'ять років тому проєкт роздержавлення друкованих ЗМІ тільки завдяки особистій підтримці Прем'єр-міністра України Миколи Яновича Азарова був всебічно опрацьований і направлений до парламенту. На жаль, процедурні обставини дещо призупинили просування документа до його закономірної легалізації у Верховній Раді. У ньому, зокрема, передбачається не косметична зміна вивісок чи формальне перейменування редакцій, а їхнє системне реформування за принципом "самі господарі у своїй хаті". Тому прийняття якісного закону про роздержавлення друкованих засобів масової інформації дасть змогу зберегти кращі творчі колективи, наповнити наші регіони справді життєдайною і доступною інформацією.

У цьому зв'язку не можемо оминати питання функціонування обласних управлінь з питань преси та інформації. Знаю, що відбувається оптимізація органів виконавчої влади, скорочення складу апаратів. Однак, позиція Комітету однозначна: зберегти структурні підрозділи, які опікуватимуться інформаційною та видавничою сферами регіонів, передбачити необхідну кількість штатних працівників. Адже і на них, і на нас лягатиме головне навантаження і щодо реформування ЗМІ — друкованих, аудіовізуальних (державних і комунальних), і стосовно надання населенню можли-

вості отримувати послуги цифрового телебачення, яке вже у наступному році прийде на зміну аналоговому.

Важливим напрямом діяльності Комітету є міжнародна та євроінтеграційна сфера. З огляду на необхідність активнішого входження України до світового інформаційного простору, формування її позитивного іміджу, здійснювалася систематична робота щодо розвитку договірно-правової бази в інформаційній та видавничій сферах.

Підписано Угоду між Держкомтелерадіо України та Інститутом телебачення і радіо Республіки Куба про співробітництво. На завершальній стадії підготовка проекту Угоди між Держкомтелерадіо України та Міністерством інформації та телерадіомовлення Республіки Індія. Розпочато процес підготовки до підписання нової міжвідомчої угоди Держкомтелерадіо України з Головним державним управлінням з питань телебачення, радіомовлення та кінематографії Китайської Народної Республіки. Підписано Угоду про співпрацю між Національною телекомпанією України і ЗАТ "Телебачення та радіомовлення Азербайджану". Також НТКУ підписано Меморандум про взаєморозуміння з Організацією радіо і телебачення Ірану та Договір про співпрацю з Громадським телебаченням Грузії. На завершальному етапі домовленості щодо супутникового мовлення НТКУ на територію Російської Федерації, початку трансляції україномовної версії "Сврньоюз". І все ж, варто відверто констатувати: ефективне телерадіомовлення держави Україна на закордонну, я підкреслюю — закордонну, аудиторію відсутнє. Всесвітня служба УТР застигла на роздоріжжі між внутрішнім глядачем і поодинокими закордонними осередками українців. Іномовлення НРКУ давно втратило постійного як власного, так і міжнародного слухача. Держава, на жаль, недооцінила закордонну телерадіопропаганду своїх пріоритетів. Зрозуміло, що про нас і за нас просто так ніхто не замовить доброго слова ні на захід від Чопа, ні на схід від Мілового.

Окремі завдання вирішує МЗС України, окремі — політичні євроінтегратори. Щось роблять наукові, спортивні, творчі організації. Однак роблять це розрізнено і безпорадно. Тоді як голос України з наших вуст хочуть чути і в Австралії, Канаді, Аргентині, і в США, Бразилії, і в далекій Японії. Як змінювати ситуацію? Звісно, об'єднувати розпорошені засоби мовлення, які ще досягають сьогодні закордонних територій, аби професійно, творчо і наполегливо не

лише вихвалитись святами і писанками, а й відкривати світу очі на багатогранну українську дійсність.

Сучасним, конкурентоспроможним на інформаційному світовому ринку має стати і Українське національне інформаційне агентство "Укрінформ". Хоча і тут свої проблеми, а на додаток — судові позови, перевірки його діяльності, що унеможливають реалізацію заходів із реформування та розвитку агентства. Тоді, як саме воно має цементувати основу державної інформаційної політики, забезпечувати масштабне висвітлення підготовки і проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 року в Україні?

Шановні колеги! Всім зрозуміло: у цьому році і телерадіомовленню, і книговидадню, і друкованим ЗМІ доведеться працювати в умовах складних соціально-економічних перетворень.

Головне за таких обставин — не допустити надмірної політизації інформаційної сфери. Вважаю, що після затяжних виборчих баталій всі спроби активізувати суспільну дискусію у цьому напрямі лише поглиблять кризу інформаційної сфери, дестабілізують ситуацію в країні загалом. Єдиною ідеологією у роботі інформаційної галузі, на мій погляд, має стати цілісність держави. Чомусь окремі вітчизняні засоби інформації, здебільшого приватної форми власності, не так охоче продукують ідеї терпимості, соціальної відповідальності, прагматичного патріотизму. Не плакатного, а усвідомленого і широго. Вимога часу — співпраця там, де йдеться про інтереси людей.

Держкомтелерадіо України як центральний орган влади зі спеціальним статусом робитиме і надалі посутні кроки на шляху реалізації проголошених українською владою змін в інформаційній сфері, визначальними критеріями яких є вірність демократичним принципам, дотримання європейських стандартів свободи слова, забезпечення чітких гарантій незалежності журналістів та їх безперешкодної професійної діяльності.

Переконаний, політична стабільність неодмінно сприятиме реалізації розпочатих Президентом України і з розумінням сприйнятих більшістю населення реформ. І своє авторитетне слово підтримки справі оновлення країни вагомо мають сказати державні засоби масової інформації.

Виступ надійшов у редакцію 3 березня 2011 року